

— Що це? Донна Рета
Вже слуга Мадонни? —
Шепнув тореадор,
Що кохався в донні..

Геть із храму звірі!
Я ваш ворог нині!
Я стаю на службу
Лицарів святині!

Трос: тореадор, Рета
І той п'яний,
У серпанках синіх
На коліна впали.

Долина, у вересні, 1931.

Анатоль Курдидик.

Три фрагменти.

Дві сили.

Неділя. За вікнами сонце і молодий, рівний дощ. До хати влітають притьмом пахощі нерозгорнутих бруньок.

Залучую антену в радіоприймач і надягаю на голову слухавки. Лопоче бляшаними словами...

Кельн.. Москва... Варшава... Кенігсвістергавзен...

...Lassen sie die Kinder kommen zu Mir...

Поважний, м'який голос наповнює вухо мелодією тих днів, коли було сказано ці слова і тих днів, коли ці слова стануться тілом.

— ...Револуційну свідомість належить промощувати в низи, просилувати крізь усі прояви...

— Lassen sie die Kinder...

— На низинах забазуємо майбутні кадри світової революції, що перегорить...

— ...Kinder kommen zu Mir — плыве спокійно, певно, як велика ріка, голос.

Голоси перемагаються, плутаються і слова перескакують. Перекручую кондензатор, пересуваю — але вони всюди — так мов ними виповнено простір і мов силоміць впихаються в антену...

— ...свідомість пролетаріяту, що заправить його на далекі й важкі бої.

— Lassen sie die Kinder kommen zu Mir... — невпинно, спокійно кличе Він — там — крізь фанатичну мову.

Безсилію. Бачу: Розгнуждану стихію, спняту залізними карбами багнетів, що шкірить зуби й точить піну і — Його, Великого, Білого, такого, як по бурхливому океані йшов...

— ...спалахне увесь світ і зметемо міцним кулаком...

— Lassen si die Kinder kommen zu Mir...

Почуваю боротьбу, велику жахливу боротьбу і камянію від її погляду.

Відчіпаю антену.

Він.

Морозний ранок, що попри плащ аж до костей всовує зуби. Ріг Городецької, Алеї Фоша і Сапіги. Авта. Вози з вугіллям, що торохкотом притолочують все. Трамваї. Ролети. „Сенсаційне мордерство ве Львовє“. Перекупки з баньками молока. Протискаються крізь товпу.

Вгорі і внизу вулиці біла імла, як чай з молоком. Якийсь вояк перебігає вулицю. Вози розминаються і свищуть немашченими колесами. Хтось нестерпно лається, вигукує і розсипає прокльонами. Йду...

А враз — в стоголосий, розгуканий вереск — ніби заляканий голос дитини — дзвінок.

Повертаю голову.

Трамвай спинюється. Лайка, брудна вулична лайка вривається на половині слова. Хтось вигукнув: „Сенсаційне...“ і втих. Торохкітливий віз спинився.

Маленький дзвінок гомонить знову. Побіч ліхтарка і Він — Христос у виді хліба.

Посеред велитенського лоскоту гігантного міста, на розі чотирьох вулиць іде за маленькою зіркою свічки, за маленьким дзвоником

— бо там, може в сутерині, може в палаті, може в тюрмі — хтось конає й у хвилину немочі багне Його. Кликнув і Він йде...

І величезне місто-гігант, ніби велит невільник втихає. Спи-нюється і робить дорогу...

— О, не перебивайте Йому, бо там хтось багне Його...

Сірі постаті клякають і клоняться. Кашкети і шовкові капелюхи. Моторовий трамваю знімає шапку.

Якийсь старшина виструнився і бе рукою в дашок...

— О, не перебивайте Йому, бо там хтось багне Його...

— Йду, сину...

Дядько Прокіп.

Скільки разів задзвонить у неділю великий дзвін — ввижається мені широке його щире обличчя, з довгими сивими старомодними кучерями. (Тепер вже таких не носять!)

Мав віз і коні і з того жив. Фірманував. До міста і з міста. А в неділю брав новий, білий кожух, змивав голову й ішов до церкви. Поклони бив і великим кулаком в дужі груди:

— Помилуй мя, Боже...

А я був в стрійка на феріях. Якраз червоніли вишні й цвіло збіжжя.

Прийшов лист. Прочитали ми. Оленка приїздить. Завтра. До стації 10 км. Завтра неділя. Хто поїде?

— Прокіп поїде!

— Ні, Прокіп не поїде — відповів стрійко.

— Що значить „не поїде“. Побачуть стрійко.

— Побачу, що не поїде...

Амбіція. Прокіп не хотів. „Завтра неділя“. Але з другого боку: Я. Оленка. І стрійкові хотів показати.

Рано пішов знову. „Не поїду, пане“. 10 золотих. 20 золотих. 25. Витягнув портфель. Шелеснув банкнотом.

— Не поїду.

— Чому, дядьку?..

Голуби на дядьковій криші воркували до сонця. Я стояв проти нього — лютий, безсилий — і мабуть блідий.

А враз з-під церкви вигукнув грімко дзвін і ніби срібну кулю — покотив гомін на поле.

Дядько зняв шапку і перехрестився. Потім показав пальцем:

— Чуєте?

І не поїхав. Я не пішов на стацію. Оленка прийшла сама.

... Я тоді бачив ще раз, що є речі, які не продаються...